

ПОНЯТТЯ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ НЕЮ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Осташ С.В.
Шлезінгер А.Я.

Стаття присвячена проблемам, які пов'язані із управлінням банківською ліквідністю. Дане питання є надзвичайно важливим з точки зору забезпечення стабільності банківської системи України. В даній статті досліджуються сучасні проблеми регулювання ліквідності в комерційних банках і пропонуються шляхи її стабілізації. Висвітлюються такі питання як поняття банківської ліквідності, окремі проблеми управління нею та спрямування моделей керування на оптимізацію кінцевого результату банківської діяльності – покращення фінансового результату у вигляді підвищення прибутковості діяльності комерційних банків.

Кількість бібліографічних посилань – 12, мова – українська.

Ключові слова: банківська ліквідність, управління ліквідністю, ліквідність банківської системи, ліквідність комерційних банків.

ВСТУП

Особливості організації ринкової системи економічних відносин особливо в умовах фінансової кризи зумовлюють об'єктивну необхідність функціонування ряду посередницьких структур, інститутів фінансового ринку, провідне місце серед яких належить банкам, через які проходить рух основної частини грошових ресурсів народногосподарського комплексу країни. Банки різних рівнів глибоко проникають у сферу виробництва і активно впливають на економічні та соціальні процеси в країні. Вони забезпечують акумуляцію тимчасово вільних грошових коштів приватних суб'єктів господарської діяльності, населення, держави і передають грошовий капітал із сфери нагромадження у сферу використання. Завдяки банкам діє механізм розподілу і переливу капіталу по сферах і галузях національної економіки.

Перераховані обставини зумовлюють необхідність комплексного дослідження проблем функціонування та забезпечення сталого розвитку як усєї банківської системи, так і окремих банківських установ в умовах ринкового реформування економічних відносин. Проблема ліквідності банків та оптимального управління нею привертає дослідників протягом багатьох років і, безперечно, буде залишатися актуальною, адже від її вирішення залежить кінцевий результат діяльності банківської системи взагалі.

Дослідженню банківської ліквідності присвячена значна кількість наукових праць, що були опубліковані як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Значний вклад у дослідження безпосередньо проблеми банківської ліквідності та суміжних питань внесли вітчизняні науковці А. М. Герасимович, О. В. Дзюблук, О. В. Деркач, Т. Т. Ковальчук, І. М. Лазепко, В. М. Малюков, А. М. Мороз, Л. О. Примостка, М. І. Савлук, а також зарубіжні спеціалісти Едвін Дж. Долан, І. Д. Мамонова, Пітер С. Роуз, В. М. Усоскін. Широко відомі наукові праці О. І. Лаврушина, В. І. Міщенко, В. М. Шелудько, А. А. Пересади.

Метою написання статті є розгляд дефініції банківської ліквідності, сучасних проблем в управлінні ліквідністю та його вплив на результат діяльності банківських установ. Об'єктом дослідження стала діяльність вітчизняних комерційних банків з позиції оцінки показників ліквідності, як одних з найважливіших регулюючих показників банківської діяльності.

Методологічною основою даної статті є раціональний синтез загальнотеоретичних основ аналізу банківської ліквідності, їх особливостей у вітчизняних комерційних банках та специфіки використання управлінських підходів до поняття «ліквідність балансу» для покращення результатів діяльності. У першому розділі статті систематизовано та викладено основні теоретичні підходи щодо визначення економічної сутності банківської ліквідності. У другому розділі дається характеристика сучасного стану ліквідності комерційних банків, описуються актуальні моделі управління і шляхи її оптимізації.

Завданнями дослідження є:

- визначити ефективні моделі управління банківською ліквідністю в сучасних умовах;
- дослідити вплив сучасних моделей управління ліквідністю на прибутковість комерційних банків;
- проаналізувати сучасний стан ліквідності комерційних банків України.

1 ПОНЯТТЯ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ

Світова фінансова криза, початком прояву якої у вітчизняній економіці став 2008-ий рік, підняла ряд гострих питань, пов'язаних із дисбалансами економічних процесів у різних галузях народного господарства, а також справила руйнівний вплив на фінансові установи та ринки держави. Головним чином, вплив кризових явищ відбився на банківській системі України, було порушено ліквідність і підірвано платоспроможність комерційних банків. Внаслідок цього, дослідження поняття ліквідності банківської системи, як макроекономічної категорії, набуло особливої актуальності та підвищило увагу з боку вітчизняних та зарубіжних науковців й економістів-практиків.

Розуміння банківської ліквідності в сучасній економічній літературі і практиці є неоднозначним. Наявність у дослідженнях даного питання багатьох проблемних аспектів та нюансів породжує різноманітність думок, поглядів і визначень з боку вітчизняних та зарубіжних науковців.

Загалом термін «ліквідність» походить від латинського liquidus, що в перекладі означає текучий, рідкий, і вживання цього терміну дає тому чи іншому об'єкту характеристику легкості руху, переміщення. В Росії термін «ліквідітет» був запозичений з німецької мови на початку ХХ ст. і по суті використовувався в банківському аспекті. Так, під ліквідністю мали на увазі здатність активів до швидкої і легкої мобілізації [4, с. 23].

У радянський час наука і практика нерозривно пов'язувала поняття ліквідності з уявою про кризові потрясіння в капіталістичній економіці, банкрутствах фірм і банків, чого в соціалістичній економіці, яка розвивалась планово і пропорційно, по визначенню бути не могло. Так, під ліквідністю розуміли «мобільність активів підприємств, фірм або банків у капіталістичних країнах, що забезпечувала фактичну можливість (здатність) безперервно сплачувати в строк всі їх зобов'язання і висунуті до них законні вимоги». Іншими словами, ліквідність уявлялась виключно як властивість активів господарюючого суб'єкта, а саме – мобільність, рухомість, що полягала в їх здатності швидко перетворюватись в готівкові кошти [4, с. 23].

Отже, на основі вже даних раніше тлумачень поняття ліквідності в сучасній економічній літературі сформувався трактування цього терміну, в загальному розумінні – як можливість швидкого переходу активів у готівку без істотної втрати його вартості

На сьогодні термін «ліквідність» має широкий спектр застосування і характеризує досить різні об'єкти економіки. Так, ліквідність може виступати як характеристикою конкретного об'єкту економічного життя (товари, цінні папери та інші фінансові активи), так і визначати характерні риси діяльності економічних суб'єктів (баланс підприємства, банку).

Беручи за основу вже сформоване поняття ліквідності як такої, можна зробити інтерпретацію даного терміну для грошово-кредитної системи і зокрема для характеристики діяльності комерційних банків.

У сучасних дослідженнях поняття банківської ліквідності відсутні чіткі розмежування між ліквідністю комерційного банку та ліквідністю банківської системи країни. В першу чергу, щоб чітко визначити і дати тлумачення банківській ліквідності необхідно проводити наукові дослідження на двох рівнях: мікрорівні (що має на увазі вивчення поняття ліквідності конкретної банківської установи) та на макрорівні (вивчення ліквідності банківської системи). Так, по відношенню до окремого банку ліквідність зазвичай отожднюють із грошовими коштами у касі, на кореспондентському рахунку в ЦБ і на рахунках в інших банках, а також з державними цінними паперами. В рамках національної банківської системи – це безготівкові кредитні гроші, сума коштів на рахунках до запитання всієї банківської системи [4, с. 23].

Говорячи про ліквідність окремого комерційного банку можна відмітити наявність різних підходів до тлумачення даного поняття. Серед таких дефініцій слід виділити наступні [5, с. 28]:

- спроможність банку своєчасно відповідати за своїми зобов'язаннями;
- спроможність банку проводити прибуткові активні операції;
- можливість щодо використання активу як засобу платежу з огляду на його здатність зберігати свою номінальну вартість незмінною.

У цілому, дані визначення характеризують банк з позиції оптимального балансу прибутковості і виконання взятих на себе зобов'язань у будь-який момент часу. Тобто ліквідність комерційного банку пояснює можливість виконувати платежі в необхідних обсягах та в належні терміни.

Якщо сутність поняття ліквідності банку в спеціальній і нормативній літературі на сьогодні перебуває у стадії активного обговорення і дослідження, то сутність поняття ліквідності банківської системи донедавна залишалась поза увагою вітчизняних економістів. [7, с. 51]

Враховуючи те, що ліквідність банківської системи є узагальнюючим показником рівнів ліквідності кожного комерційного банку, деякі економісти розглядають її сутність в площині забезпечення своєчасності, повноти і безперервності виконання всіх грошових зобов'язань банківської системи та достатності коштів відповідно до потреб розвитку економіки [7, с. 52].

На нашу думку, під ліквідністю банківської системи країни необхідно розуміти загальний рівень здатності комерційних банків цієї системи на першу вимогу вкладників та надійних позичальників швидко і в повному обсязі задовольняти потреби в грошових коштах. Тобто ліквідність банківської системи в першу чергу виступає індикатором загальної стійкості комерційних банків та характеризує присутність (відсутність) стабільності на грошово-кредитному ринку.

2 СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ ЛІКВІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Серйозні проблеми, які існують сьогодні на макроекономічному рівні, значно ускладнюють стійке функціонування комерційних банків. В умовах глобалізації та під впливом світової фінансової кризи зростає невизначеність економічного, соціального і політичного розвитку. В епіцентр впливу потрапляє банківська система, стабільність якої підіривається процесами, що пов'язані із дисбалансом її ліквідності.

Досліджуючи дане питання слід відмітити, що проблеми, пов'язані з ліквідністю вітчизняної банківської системи, у 2008 році та в кінці 2010 року характеризуються діаметрально протилежними процесами. Згадуючи докризовий період 2006-2008 років варто зазначити, що вектор діяльності комерційних банків був направлений у бік ведення ризикового і довгострокового кредитування; залученням грошових ресурсів зі слабкою стратегією управління їхньою строковістю (в основному стимулювання приросту короткострокових депозитів) та переоцінкою заставного майна (мається на увазі хибність прогнозів у зміні вартості застави та їхньої ліквідності). Така діяльність більшості банків у результаті погіршення загальної ринкової кон'юнктури зумовила суттєву втрату ліквідності банківської системи та підірвала її стабільність. Ще донедавна, станом на 1.01.2010р., у 10 вітчизняних банках було запроваджено тимчасову адміністрацію для підтримки їх фінансового стану та виведення з кризової ситуації; щодо чотирнадцяти прийнято рішення про їх ліквідацію. Дії НБУ в цьому напрямку в першу чергу були направлені на запобігання погіршення ситуації з платоспроможністю і ліквідністю банківських установ [3, с. 4].

На сьогодні ж, важливою постає проблема нераціонально підвищеної банківської ліквідності, яка гальмує реформування та розвиток національної економіки. Такі процеси спричинені насамперед:

- 1) зниженням обсягів кредитування, що є наслідком:
  - а) надмірної перестороги комерційних банків збільшувати активні операції у напрямку ризикового кредитування, яке здійснювалось до початку кризи;
  - б) відсутності попиту на кредити з боку потенційних позичальників-господарюючих суб'єктів із задовільним для банку фінансовим станом із-за повільності розвитку бізнесу;
  - в) наявності в кредитному портфелі вітчизняних банків ще до цих пір великої частки проблемних позик, у наслідок чого менеджмент банку в першу чергу спрямовує зусилля та несе витрати на ліквідацію існуючих проблем. Підтвердженням цього є статистичні дані НБУ про обсяги і частки недіючих кредитів у загальному кредитному портфелі (рис. 1).

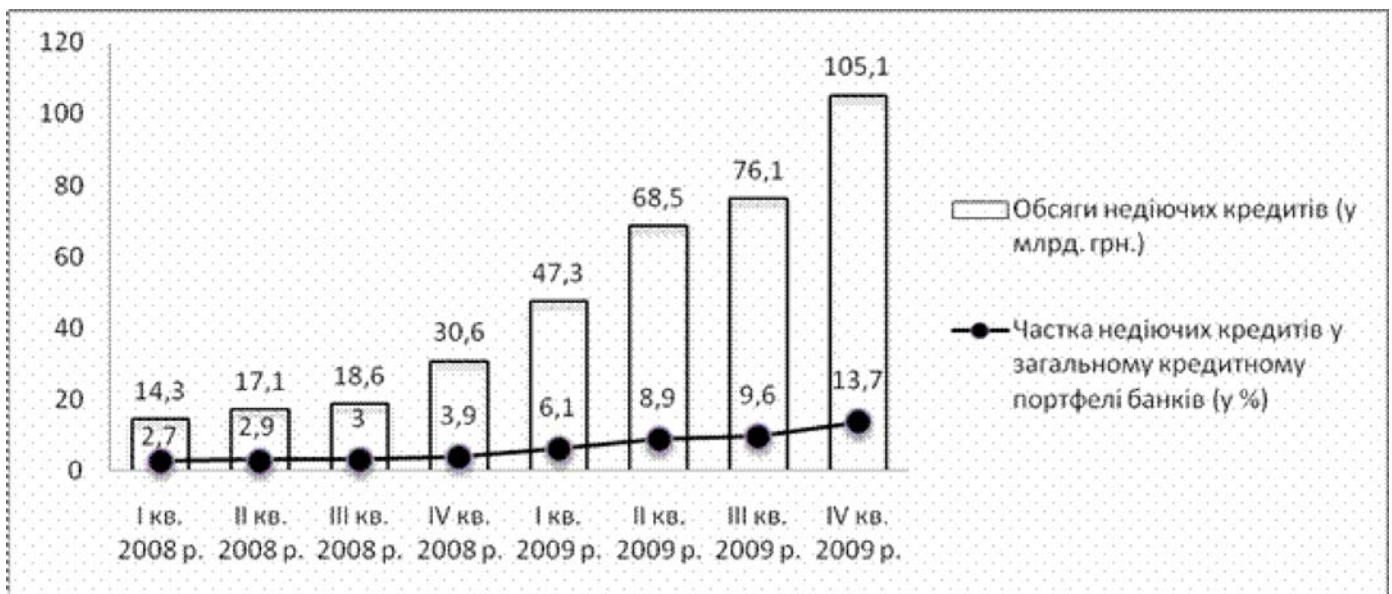

Рис. 1 Динаміка частки та обсягів недіючих кредитів у кредитному портфелі банків України у 2008-2009 рр. (у млн. грн.) [3, с. 5]

- 2) приростом вартості депозитного портфеля – із покращенням економічної ситуації схильність населення та корпорацій заощаджувати гроші на депозитних рахунках у банках зросла (станом на 1 листопада 2010р. депозитний портфель у гривні збільшився на 32,2% від початку року і склав 400,0 млрд. грн.) [1, с. 12].

Однак, окрім зазначених вище двох головних причин, помітний вплив на підвищення ліквідності банківської системи України спричинила гривнева емісія. За 10 місяців 2010 року обсяг монетарної бази, що відображає кількість випущених в обіг грошей, виріс на 13,6% (до 221,6 млрд. грн.). Для порівняння: за весь 2009 рік монетарна база зросла лише на 4,4% [6]. Головною причиною, що змусила збільшити випуск грошей стала підтримка курсу національної валюти в умовах збільшення притоку іноземної валюти. Щоб утримувати курс національної валюти на рівні 7,9 грн./дол., НБУ змушений постійно викуповувати на міжбанківському ринку надлишок доларів та євро, що надходять в

Україну. Робити це він може лише за рахунок випуску в обіг нових гривень. В наслідок цього національна валюта осідає в банківській системі (у формі високоліквідних активів) і таким чином збільшує її ліквідність.

Така ситуація, що склалась на сьогоднішній день, вимагає негайної розробки комплексу управлінських заходів по відновленню балансу між ліквідністю та прибутковістю комерційних банків як з боку менеджменту окремого банку, так і з боку НБУ.

На макроекономічному рівні управління, а точніше коригування стану ліквідності банківської системи покладено на Національний банк України. Основним завданням, яке ставиться перед НБУ у даному процесі є забезпечення оптимальної ліквідності, яка б давала змогу зберігати стабільність і в той же час підтримувати необхідний рівень прибутковості банківської системи. Для визначення оптимальної ліквідності регулятор здійснює її дослідження за станом кореспондентських рахунків банків у центральному банку. Їх складовими є кошти сформованих банками обов'язкових резервних вимог та вільна ліквідність (кошти на коррахунках, які перевищують необхідний обсяг резервування):

$$Лбс = Ор + Вл (Дл) \quad [2, с. 7]$$

де Лбс – ліквідність банківської системи; Ор – сума обов'язкових резервів; Вл – сума надлишкових коштів банків на коррахунку в НБУ – вільна ліквідність; Дл – дефіцит ліквідності

Слід зазначити, що оцінка ліквідності банківської системи не обмежується дослідженням стану кореспондентських рахунків банків у НБУ, адже на неї також впливають залишки коштів комерційних банків на рахунках Нostro в інших банках і готівка, яка знаходиться в касах і банкоматах. Ці банківські активи не знаходяться під безпосереднім і повсякденним контролем з боку НБУ, тому центральний банк здійснює управління виходячи з інформації про стан банківських коррахунків у НБУ.

З метою підтримки стабільності банківської системи НБУ також використовує систему нормативів ліквідності, виконання яких є обов'язковою умовою для комерційних банків. Це дає змогу контролювати стан ліквідності балансу банків і у разі відхилення показників приймати відповідні рішення щодо таких фінансово-кредитних установ.

В умовах, коли ліквідність банківської системи характеризується присутністю вільних коштів банків на коррахунках (тобто вільною ліквідністю) перед НБУ постає завдання здійснити комплекс управлінських заходів по підтримці оптимального рівня вільної ліквідності, що повинна знаходитись у певних рамках. Зважаючи на це, вільну ліквідність необхідно ділити на оптимально вільну та на надлишкову ліквідність. Якщо оптимальна вільна ліквідність є необхідною складовою ліквідності банківської системи, то надлишкова є негативною. Її наявність створює інфляційні передумови в економіці країни і свідчить про перевищення пропозиції коштів над попитом на грошово-кредитному ринку [2, с. 8].

Аналізуючи діяльність НБУ у сфері регулювання ліквідності банківської системи можна помітити, що в період 2009 – третього кварталу 2010 років центральний банк здійснював операції по ліквідації наявної надлишкової ліквідності в банківській системі шляхом випуску на ринок депозитних сертифікатів. (див. табл. 1).

Таблиця 1 Операції НБУ з підтримання ліквідності комерційних банків України в період 2009 – III квартал 2010 рр. (у млн. грн.) [8]

Період	З мобілізації коштів банків шляхом розміщення депозитних сертифікатів	З підтримання ліквідності через кредити овернайт та шляхом проведення кредитних тендерів	Розрив між мобілізованими та розміщеними коштами НБУ
I квартал 2009	7909	12445,8	-4536,8
II квартал 2009	18690	584,5	18105,5
III квартал 2009	32824	182,1	32641,9
IV квартал 2009	24294	420,2	23873,8
Сума за 2009 рік	83717	13632,6	70084,4
I квартал 2010	56345	55,3	56289,7
II квартал 2010	58603	0	58603
III квартал 2010	101412	0,1	101411,9
Сума за 3 квартали 2010 р.	216360	55,4	216304,6
Загальна сума за період	300077	13688	286389

Отже, в умовах, які склались на сьогодні на банківському ринку регулювання ліквідності з боку НБУ забезпечується операціями грошової стерилізації через випуск депозитних сертифікатів, продажу державних цінних паперів та проведення операцій зворотного РЕПО.

У будь-якому разі політика НБУ у сфері стабілізації ліквідності банківської системи України повинна узгоджуватись із наявними процесами розвитку економіки та боротьбою з кризовими явищами.

Питання управління ліквідністю в умовах, які сьогодні склались на фінансовому ринку, необхідно вивчати не тільки на рівні національної економіки, а й на рівні менеджменту окремого банку. Адже якісне управління процесом своєчасного виконання банком взятих на себе грошових зобов'язань загалом формує позитивний стан ліквідності банківської системи.

Управління ліквідністю комерційного банку варто розглядати з таких сторін:

- управління строками та обсягами залучених і розміщених коштів;
- управління ступенем ризику активних операцій та їх дохідності.

Менеджмент ліквідності банку з позиції управління строками і обсягами розміщених і залучених коштів передбачає складання таблиці співвідношення активних і пасивних статей балансу банку в залежності від строковості операцій та прогнозування їхньої зміни в найближчий період (див. табл. 2).

Таблиця 2 Співвідношення активів і пасивів балансу банку за строками виконання

Пасиви банку (за строками виконання)	Активи банку (за ступенем ліквідності)
Перша група: зобов'язання, що виплачуються на першу вимогу, та короткострокові зобов'язання	Перша група: активи у безпосередньо ліквідній формі
1. Вклади до запитання	1. Залишок готівки в касі баку
2. Залишок коштів на поточних рахунках клієнтів	2. Залишок коштів на кореспондентських рахунках в інших банках
3. Короткострокові депозити підприємств та населення	3. Державні цінні папери
4. Короткострокові депозити інших банків	
Друга група: середньострокові зобов'язання банку	Друга група: ліквідні активи
1. Середньострокові депозити підприємств	1. Депозити в інших банках строком до 1 місяця
2. Строкові вклади населення	2. Кредити на та інші вкладення зі строком повернення до 30 днів
3. Середньострокові депозити, отримані від інших кредитних установ	3. Акції та цінні папери, що легко реалізуються на ринку
Третя група: довгострокові зобов'язання банку	Третя група: важко ліквідні активи
1. Власний капітал	1. Середньо- і довгострокові кредити надані банком
2. Облігаційні позики	2. Прострочена і ненадійна заборгованість за позиками
3. Депозити підприємств і населення на тривалий строк	3. Вкладення у будівлі, споруди та інше нерухоме майно
	4. Участь у підприємствах

На основі фінансових показників кожної статті можна дати оцінку ліквідності банку, оцінивши різницю між розмірами залучених і вкладених коштів на основі проведення геп-менеджменту.

Слід також пам'ятати, що головним фактором впливу на ліквідність комерційного банку виступають кредитні операції, якість обслуговування кредитів позичальниками та рух грошей по кредитних рахунках. Тому важливо, щоб у процесі регулювання ліквідності банку використовувались дані не лише щодо залишків заборгованості за наданими кредитами, але й стосовно їхнього обороту за період, що аналізується.

Управління банківською ліквідністю потрібно розглядати як складний багатоетапний та безперервний процес, що є сукупністю підходів і методів, за допомогою яких здійснюють діагностику та планування ліквідності (через аналіз та коригування внутрішніх чинників) [12, с. 167].

У процесі управління ліквідністю комерційних банків застосовують три основні загальновідомі стратегії управління банківською ліквідністю, які, по суті, є проявом загальних підходів до управління активами та пасивами банку (див. табл. 3) [11, с. 81].

На даний момент в управлінні ліквідністю комерційних банків, на наш погляд, повинна домінувати стратегія запозичення ліквідних коштів. Тобто, у разі порушення балансу ліквідності банк має можливість залучати на фінансовому ринку необхідну суму грошових коштів, не втрачаючи при цьому доходу від діючих активів. Управління ліквідністю через перетворення активів на сьогодні є недоречним, тому що такі операції знижують оберти діяльності банків та гальмують вихід фінансово-кредитних установ на показники докризового періоду.

Управління ліквідністю з погляду оцінки ризиковості активних операцій та їх дохідності повинне починатись з оцінки вигод від розміщення коштів в активні операції та витрат, які може понести банк, залучаючи фінансові ресурси або

трансформуючи активи у разі погіршення ліквідного становища балансу. Як відомо, дохідність банківських операцій знаходиться у прямій залежності від ступеня ризику, який бере на себе банк, наслідком реалізації якого може стати погіршення ліквідності балансу і виникнення потреби у трансформації активів у найбільш ліквідну форму або ж залучення грошових коштів на фінансовому ринку. Тому враховуючи це, менеджмент банку зобов'язаний оцінювати ймовірність настання несприятливих подій в активних операціях і разом з цим визначати яку суму грошей йому потрібно буде залучити у найбільш ліквідній формі і які витрати при цьому понести, щоб підтримати ліквідність на необхідному рівні. Визначивши такі параметри, можна буде зробити висновок про те, чи доцільно збільшувати ризиковість (а тому і дохідність) активних операцій, нехтуючи ліквідністю.

Таблиця 3 Стратегії управління ліквідністю комерційних банків [11, с. 82]

Назва стратегії	Зміст стратегії	Переваги	Недоліки	Умови для застосування
Стратегія трансформації активів (управління ліквідністю через активи)	Нагромадження високоліквідних активів, які забезпечують потреби ліквідності банку	Відсутність проблем із миттєвою та поточною ліквідністю	Нагромадження низько дохідних високоліквідних активів	– нестабільність грошового ринку – дефіцити ліквідних коштів
Стратегія запозичення ліквідних коштів (управління ліквідністю через пасиви)	Запозичення грошових коштів у кількості, достатній для повного покриття потреб ліквідності	– запозичення здійснюються лише після виникнення попиту на грошові кошти; – уникнення нагромадження високоліквідних активів, які приносять низькі доходи	Ризик зміни відсоткових ставок	– висока ліквідність банківської системи – наявність джерел для швидкого запозичення ресурсів
Стратегія збалансованого управління ліквідністю (управління ліквідністю через активи та пасиви)	Поєднання попередніх двох стратегій	Гнучкість, що дає змогу вибрати найвигідніше поєднання різних джерел поповнення ліквідних коштів	Складна аналітична підтримка	– збалансований стан грошового ринку – наявність джерел запозичення коштів у разі виникнення попиту на них

На сьогодні ситуація вимагає від банків формування тренду збільшення вартості статей балансу, які характеризують середньо- і довгострокові пасиви. Так, підвищення частки залучених довгострокових фінансових ресурсів, на наш погляд, сформує стійку базу для посткризового розвитку банківської установи, адже при цьому знизиться ступінь тягаря виплати депозитних сум у короткостроковій перспективі. На основі цього банк матиме можливість спрямувати свою діяльність у напрямку короткострокового кредитування, а в подальшому і фінансуванні довгострокових проектів.

Але вивчення співвідношення активів і пасивів балансу банку за обсягами і строками та визначення певного рівня дохідності розміщених коштів не дає змогу повною мірою дати оцінку теперішнього та майбутнього стану ліквідності банку. Для цього необхідно проводити роботу з прогнозування грошових потоків від залучення фінансових ресурсів та їх вкладання у банківські операції. Таке прогнозування у своїй основі може охоплювати два аспекти: аналіз макро- і мікроекономічних факторів, які впливають на залучення вкладів й інших пасивів та зміну попиту на кредити та інші активи [5, с. 29].

Фінансово-економічна криза показала наявність серйозних проблем в управлінні ліквідністю та прогнозуванні грошових потоків в комерційних банках. Так, в даний момент, банки розробляючи цінову політику в кредитуванні та залученні довгострокових депозитів повинні чітко прогнозувати попит на власні банківські продукти, щоб необхідні обсяги ресурсів, оптимально структуровані за строками, задовольнили потребу в коштах з боку клієнтів банку і потреби самої фінансово-кредитної установи.

ВИСНОВКИ

Роблячи підсумки по проведеному дослідженню, а також враховуючи результати наукових праць інших дослідників, відмітимо, що покращення фінансового стану комерційних банків, ліквідація кризових процесів в їх

діяльності та сукупне пожвавлення фінансового ринку повинне починатись із оптимізації ліквідності банківської системи через прийняття правильних стратегічних рішень з управління нею на рівні керівництва комерційних банків та регулювання сукупних показників ліквідності з боку Національного банку України. Разом з тим, дії, направлені на ліквідацію необгрунтовано надлишкової банківської ліквідності, повинні носити довгостроковий характер, що дозволить уникнути повторного виникнення проблем та дисбалансів у фінансовій системі країни. У свою чергу, побудована на обгрунтованих показниках і прогнозах стратегія управління ліквідністю на мікро- та макрорівнях дасть можливість побудувати основу до проведення якісних реформ у вітчизняній економіці.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук К. Забагато грошей / К. Кравчук // *Контракти*. – 2010. - №33.
2. Міщенко В., Сомик А. Ліквідність банківської системи: економічна сутність, структура і методологічний підхід до аналізу / В. Міщенко, А. Сомик // *Вісник НБУ*. – 2008. - № 11. – С. 6-9.
3. Міщенко В. Підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні / В. Міщенко // *Вісник НБУ*. – 2010 - № 8. – С. 4-8.
4. Неволіна Е. В. Понятие банковской ликвидности / Е. В. Неволіна // *Деньги и кредит*. – 1999. - № 7. – С. 23-29
5. Олійник Д. Управління ліквідністю комерційного банку та оптимізація фінансового результату / Д. Олійник // *Вісник НБУ*. – 2001 - № 8. – С. 28-29.
6. Основні тенденції грошово-кредитного ринку за жовтень 2010 р. / офіційний сайт НБУ // www.bank.gov.ua/Fin_ryn/Pot_tend/index.htm
7. Рябініна Л. Ліквідність банківської системи та роль НБУ в її підтримці / Л. Рябініна // *Банківська справа*. – 2010. - №2-3. – С. 51-59.
8. Регулювання ліквідності банків / офіційний сайт НБУ // www.bank.gov.ua/Statist/Daily/PInterestRates_Facts.xls
9. Постанова Національного банку України №259 від 30.04.2009 року "Про затвердження положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України".
10. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468с.
11. Хіміч Н.О. Управління ліквідністю комерційних банків в умовах нестабільності фінансових ринків / Н. О. Хіміч // *Регіональна економіка*. – 2008. – № 3. – С. 76-83.
12. Червінська О.С. Управління банківською ліквідністю як метод фінансового менеджменту / О. С. Червінська // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2009. – Вип. 19.6 - С. 165-169.

Осташ Світлана Вікентіївна, старший викладач кафедри банківської справи ДВНЗ «УжНУ»

Шлезінгер Артем Ярославич, слухач магістратури кафедри банківської справи ДВНЗ «УжНУ»